

Professori
Ilkka Virtanen

Tervehdyssanat Pohjanmaan Maanpuolustuskillan
Vuosipäivän juhlassa Tammissunnuntaina 31.1.1999

KILTA ALUEENSA MAANPUOLUSTUSPERINTEIDEN JA HISTORIALLISTEN MUISTOJEN VAALIJANA

Pohjanmaan Maanpuolustuskiilta viettää vuosipäiväänsä Tammissunnuntaina, Vapaussodan alkamisen muistopäivänä. Tammissunnuntai ei ehkä valtakunnallisesti kuulu ns. suurten juhlapäivien joukkoon, mutta Pohjanmaalla sillä on aina — ensimmäisestä, v. 1918 Tammissunnuntaista lähtien — ollut merkittävä asema yhtenä maamme itsenäisyyden ja vapauden merkkipaaluna. Tällä asiantilalla on luontevat selityksensä: Vapaussota alkoi Tammissunnuntaina juuri täältä Pohjanmaalta, kuukautta myöhemmin Saksassa koulutuksensa saaneet jääkärit palasivat kotimaahansa Vaasan kautta ja monilla nimillä tunnettu ja monia eri elementtejä sisältänyt Suomen v. 1918 sota oli nimenomaan Pohjanmaalla luonteeltaan ennen kaikkea vapaussotaa, vapautumista nyt vieraaksi vallaksi muuttuneen Venäjän armeijasta.

Tammissunnuntaista v. 1918 alkaneet tapahtuneet olivat vuosi sitten tavanomaista laajemmin esillä julkisessa keskustelussa. Syynä luonnollisesti oli valtiollisen itsenäisyytemme kahdeksannen vuosikymmenen täyttyminen. On odotettavissa, että tänä vuonna, erityisesti vuoden loppupuolella, keskustelun painopiste siirtyy kahta vuosikymmentä myöhäisempiin tapahtumiin. Sillä tulehan marraskuun 30. päivänä kuluneeksi 60 vuotta talvisodan syttymisestä. Vielä nuori itsenäinen valtio joutui vaikeissa olosuhteissa puolustamaan vasta kaksi vuosikymmentä aikaisemmin hankimaansa vapautta.

Händelserna, som fick sin början på januari söndagen år 1918, var i följande intresseämnet i den offentliga diskussionen grundligare än vanligt. Orsaken ligger naturligtvis däri att vårt lands självständighet då nådde sitt åttonde decennium. Detta år, speciellt i dess senare hälft, kommer diskussionens tyngpunkt förmodligen att ligga på händelserna två decennier senare. Den 30. november har det ju förflutit 60 år sen vinterkriget bröt ut. Då blev vår ännu unga självständiga nation tvungen att i svåra förhållanden försvara sin frihet den hade uppnått bara drygt tjugo år tidigare.

Jo viime syksyn kirjamarkkinoilla saimme tutustua varsin merkittävään ja mielenkiintoiseen puheenvuoroon näistä vuosien 1939–44 tapahtumista. Presidentti Mauno Koivisto esittää kirjassaan “Koulussa ja sodassa” muistiinpanoihinsa tukeutuen varsin yksityiskohtaisen kuvauksen kokemuksistaan sekä talvi- että jatkosodan eri vaiheista. Esitys on koivistomaisen tarkkaa, pohdiskelevaa ja tapahtumien yhteyksiä laajempiin kokonaisuuksiin asettelevaa. Tavallisena rivimiehenä sodassa toimineen nuorukaisen kokemuksille ja kirjallisesti muistiin merkitsemille ajatuksille antavat aivan oman painoarvonsa ne myöhemmät yhteiskunnalliset asemat ja tehtävät, joihin hänen tiensä oli johtava. Historiasta tunnemme runsaasti kenraaleita ja muita sotapäälliköitä, joista sittemmin on tullut — joko demokraattisesti valittuina tai asevoimin — maansa hallitsijoita, mutta

Koiviston kaltaisen perussotilaan nousu maansa päämieheksi ja samalla maansa puolustusvoimien ylipäälliköksi lienee harvinaisuus ainakin uudemman ajan valtiollisessa historiassa.

Maanpuolustuskiltojen yhtenä keskeisenä tehtävänä on ylläpitää perinteitä ja historiallisia muistoja ja välittää niitä sukupolvilta toisille. Alueellisesta luonteestaan johtuen Pohjanmaan Maanpuolustuskilta keskittyy tässä työssä nimenomaan Pohjanmaan rannikkoalueen maanpuolustusperintöön ja muistoihin. Tänä vuosipäivänään killalla on tarjottavana kaksi perinteiden vaalimiseen liittyvää tapahtumaa.

Aiemmin iltapäivällä voimme ensi kertaa esitellä killan maanpuolustusaiheista näyttelyä, tosiasiassa pienimuotoista maanpuolustuseumoa. Näyttely on puhtaasti talkoovoimin toteutettu hanke, josta vastuun ovat kantaneet killan kunniapuheenjohtaja, kanslianeuvos Holger Strandberg, killan museojaos, vapaaehtoiset museo- ja historia-alan asiantuntijat sekä suuri joukko konkreettiseen rakennustyöhön osallistuneita nais- ja miesveteraaneja. Korkeasta iästään huolimatta tämä veteraanisukupolvi on vieläkin voimissaan. Siitä maanpuolustusnäyttelyn perustamiseen uhratut työpanokset ovat hyvä osoitus. Esinelahjoittajien joukko on niin ikään suuri. Museoesineiden joukossa on todellisia harvinaisuuksiakin. Monet yritykset, yksityishenkilöt ja säätiöt ovat niin ikään tukeneet näyttelyn perustamistyötä lahjoituksillaan. Näille kaikille maanpuolustusnäyttelyn perustamiseen myötävaikuttaneille tahoille lausun killan puolesta mitä parhaimmat kiitokseni.

Vi kunde redan tidigare i eftermiddags beskåda gilletts historiska försvarsutställning, i själva verket ett försvarsmuseum i en liten skala. Utställningen har blivit förverkligat i ren "talkoanda". Ansvar har legat hos gilletts hedersordförande, kanslichef Holger Strandberg, hos gilletts museisektion, hos frivilliga musei- och historie-experter, samt hos en mängd kvinliga och manliga veteraner som har gjort det själva byggnadsarbetet. Trots sin höga ålder har denna veterangeneration ännu sin styrka kvar. Grundandet av försvarsutställningen är ett konkret bevis på det. Personerna som skänkte de otaliga historiska föremålen var också många. Det finns verkliga rariteter bland museiföremålen. Många företag, privata personer och fonder har gjort denna utställning möjlig med sina donationer. På gilletts vägnar vill jag framföra ett stort tack till alla dessa som medverkat till grundandet av utställningen.

Vietämme killan vuosijuhlaa perinteikkäässä paikassa. Upseerikerhon seiniä koristavat Pohjanmaan ja Vaasan sotilasläänien komentajien muotokuvat. Olemme iloisia ja ylpeitä siitä, että meillä tänään on tilaisuus jatkaa tätä perinnettä. Osana killan vuosipäivän juhlaa paljastamme hetken kuluttua sotilasläänin edellisen komentajan, prikaatikenraali Asko Kilpisen muotokuvan ja luovutamme sen Vaasan Upseerikerholle liitettäväksi aikaisempien komentajien rinnalle.

Arvoisa juhlayleisö. Ärade festpublik. Tervetuloa viettämään kanssamme Pohjanmaan Maanpuolustuskillan vuosipäivän juhlaa ja prikaatikenraali Asko Kilpisen muotokuvan paljastustilaisuutta. Ni är alla hjärtligt välkomna att fira med oss Österbottens Försvarsgilletts årsdagsfest och avtäckningen av brigadgeneral Asko Kilpinens porträtt.